

APLINKOSAUGOS REIKALAVIMAI

1. Aplinkosaugos reikalavimų taikymo LITGRID AB veikloje tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) skirtas LITGRID AB (toliau – Bendrovė) padaliniams, organizuojantiems ir/ar prižiūrintiems aplinkosaugos reikalavimų vykdymą Bendrovės veikloje, tvarkant susidarančias atliekas ir nuotekas, naudojant chemines medžiagas, rengiant elektros įrenginių remonto ir eksploatavimo darbų bei perdavimo sistemos objektų statybos ir rekonstrukcijos projektų užduotis, vykdančioms parengtų techninių projektų peržiūrą ir jų įgyvendinimo priežiūrą, suteiktų paslaugų ir atliktų darbų priėmimą, ataskaitų aplinkosaugos institucijoms rengimą ir pateikimą.

2. Aprašo reikalavimai taip pat taikomi įmonėms, su kuriomis sudarytos sutartys Bendrovės įrenginių ir statinių eksploatavimui, remontui, paslaugų teikimui bei perdavimo sistemos objektų statybai ar rekonstrukcijai (toliau – Rangovai), šio Aprašo nuostatas perkeliant į sudaromų sutarčių tekstus arba šį Aprašą pridedant kaip sutarties priedą.

3. Už aplinkosaugos reikalavimų nustatymą ir jų laikymosi kontrolę Bendrovėje yra atsakingas Darbuotojų saugos ir aplinkosaugos skyrius (toliau – DSAS), o už Rangovų aplinkosaugos reikalavimų vykdymo priežiūrą bei kitų šiame Apraše nurodytų reikalavimų vykdymą - Infrastruktūros priežiūros centre (toliau - IPC) - regionų vadovai, kituose padaliniuose – tų padalinių vadovai.

4. Rangovai turi paskirti asmenis, atsakingus už aplinkosaugos reikalavimų vykdymą Bendrovės objektuose, vykdant elektros įrenginių eksploatavimą, statybą ir rekonstrukciją bei teikiant kitas paslaugas, ir dokumentų, patvirtinančių apie atliktus darbus, perdavimą atitinkamiems objektų techninę priežiūrą vykdančioms darbuotojams. Dokumentų kopijas apie paskirtus atsakingus asmenis Rangovai pateikia Bendrovės atsakingam už sutarties vykdymą asmeniui per 2 savaites nuo sutarties pasirašymo dienos.

I. SĄVOKOS

5. Pagrindinės Apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme, Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatyme, Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatyme, Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir cheminių mišinių įstatyme ir poįstatyminiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

III. ĮVYKIAI, DĖL KURIŲ ĮVYKO POVEIKIS APLINKAI, IR VEIKSMAI ĮVYKUS APLINKOS TARŠAI

6. Ekstremalieji įvykiai, dėl kurių buvo reikšmingai pakenkta aplinkai:

6.1. pavojingosios medžiagos (1 tona ir daugiau) patekimas į vandens telkinius ir dėl to padaryta nuolatinė ar ilgalaikė žala upei ar kanalui, upės deltai, jūros pakrantei ar atvirai jūrai, ežerui ar tvenkiniui, požeminiam vandens šaltiniui ar požeminiam vandeningam sluoksniui;

6.2. pavojingosios medžiagos patekimas (5 tonos ir daugiau) į gruntą, kai pavojingųjų medžiagų koncentracija viršija didžiausią leistiną lygį daugiau nei vieną kartą.

7. Įvykiai, dėl kurių buvo fiksuotas poveikis aplinkai:

7.1. pavojingosios medžiagos patekimas (10 kg ir daugiau) į vandens telkinius ar paviršinių lietaus nuotekų nuvedimo sistemą;

7.2. pavojingosios medžiagos (alyvos) patekimas (100 kg ir daugiau) į gruntą TP ar skirstyklos teritorijoje;

7.3. pavojingos atliekos pridutos įmonei, neturinčiai licencijos tokių atliekų tvarkymui;

7.4. atliekos tinkamai nesutvarkytos, pvz.: išvežtos ne atliekas tvarkančioms įmonėms ar fiziniams asmenims (pvz.: ūkininkams) ar tiesiog paliktos darbų vykdymo vietoje (krūmų ir medžių genėjimo šakos, izoliatoriai, gelžbetonis ir pan.);

7.5. pažeista miško paklotė, išvažinėtos pievos saugomose ir „Natura 2000“ teritorijose;

7.6. matavimais patvirtintas HN33:2011 reikalavimų triukšmo viršijimas gyvenamojoje aplinkoje dėl staiga padidėjusio garso pakitus įrenginių savybėms;

7.7. iškirsti medžiai, kurių nebuvo būtina iškirsti pagal Elektros tinklų apsaugos taisykles;

7.8. miško kirtimo ar medienos ištraukimo darbų vykdymas miškingose vietovėse paukščių perėjimo metu, kai tai draudžiama teisės aktų nustatytais reikalavimais, t. y. miško kirtimas II grupei priskirtuose miškuose ir III grupei priskirtuose miškuose saugomose teritorijose nuo kovo 15 d. iki rugpjūčio 1 d., „Natura 2000“ PAST teritorijose nuo balandžio 1 d. iki rugsėjo 1 d.;

7.9. SF 6 dujų nuotėkis į aplinką iš įrenginio, kai būtinas SF 6 dujų papildymas;

7.10. SF 6 dujų nuotėkis į aplinką iš įrenginio, kai būtinas pakartotinis papildymas, ir kai nuo paskutinio papildymo praėjo 6 mėn. ar mažiau laiko.

8. Aprašo 6 ir 7 punkte nurodyti įvykiai laikomi aplinkosauginiais incidentais, o reikšmingais aplinkosauginiais incidentais laikomi tik 6 punkte nurodyti ekstremalieji įvykiai. Asmenys, atsakingi už įrenginių eksploatavimą, sužinoję apie Aprašo 6 ir 7 punktuose nurodytus įvykius, informuoja savo tiesioginius vadovus ir DSAS. Aprašo 6 ir 7 punktuose nurodyti įvykiai apskaitomi, o 6 ir 7.1-7.6 punktuose nurodyti įvykiai tiriami, vadovaujantis LITGRID AB ypatingųjų įvykių tyrimo ir apskaitos tvarkos aprašo reikalavimais. Aprašo 7.10 punkte nurodytus įvykius tiria asmenys, atsakingi už įrenginių eksploatavimą tiesioginio vadovo pavedimu, nustatytas priežastis ir prevencines priemones, kurių reikia imtis, įrašo TVIS, informuoja DSAS.

9. Bendrovės darbuotojų veiksmai, pastebėjus pavojingų medžiagų (alyvos, kitų cheminių medžiagų) išsiliejimo atvejus arba šią informaciją gavus iš darbus vykdančių Rangovų, siekiant išvengti aplinkos taršos arba ją ženkliai sumažinti:

9.1. privaloma skubiai imtis priemonių taršos plitimui sustabdyti (uždaryti sklendes, užtvenkti ar pan.), informuoti apie įvykį budintįjį dispečerį, atitinkamo padalinio ir DSAS vadovus;

9.2. iškviesti Rangovus operatyviam taršos lokalizavimui. Kai Rangovai negali operatyviai atvykti ir lokalizuoti taršos – iškviesti pagalbą 112;

9.3. įvertinus taršos mastą, nustačius, kad aplinkai yra padaryta žala ar yra reali jos grėsmė, atitinkamo IPC regiono vadovas telefonu informuoja IPC vadovą ir DSAS darbuotoją, o IPC vadovas Informavimo apie LITGRID AB įvykčius ypatinguosius įvykius tvarkos apraše nustatyta tvarka turi informuoti Aplinkos apsaugos departamento Pranešimų priėmimo tarnybą tel. 112 arba 852732995 ir el. p. ppt@aad.am.lt. Jei tarša įvyko Jungčių skyriaus eksploatuojamuose įrenginiuose – informuoja Jungčių skyriaus vadovas;

9.4. parengti užsakymą Rangovams taršos padarinių likvidavimui, paraiškoje numatant būtinus atlikti darbus:

9.4.1. išsiliejusią alyvą užtvenkti pylimėliais, sorbentais;

9.4.2. išsiliejusią alyvą surinkti nuo kietų paviršių, iš šulinių, talpų;

9.4.3. nukasti užterštą gruntą;

9.4.4. apdoroti užterštus paviršius absorbuojančiomis medžiagomis, neutralizuoti biologiškai skaidžiais plovikliais, pakeisti skaldą alyvos surinkimo duobėse;

9.4.5. išvalyti alyvos surinkimo talpas, valymo įrenginius vamzdynus ir pan.;

9.5. kontroliuoti Rangovų veiksmus, šalinant taršos padarinius, o kai į taršos šalinimą įsijungia Aplinkos apsaugos įstaigų darbuotojai - vykdyti jų nurodymus;

9.6. pastebėjus ar gavus informaciją iš Rangovų apie SF6 dujų nutekėjimo atvejus, užregistruoti įvykį, nustatyti SF6 nutekėjimo vietą, priežastį ir organizuoti gedimo šalinimą;

9.7. apie nustatytas taršos priežastis, taršos mastą, taikytas taršos likvidavimo priemones ir sąnaudas pažymėti atliktų darbų pažymoje TVIS sistemoje, nurodant atliktų darbų apimtį, kai šios informacijos TVIS sistemoje nenurodė Rangovai.

10. Rangovų veiksmai pastebėjus pavojingų medžiagų (alyvos) išsiliejimo, SF₆ dujų nutekėjimo atvejus arba šią informaciją gavus iš atitinkamo padalinio darbuotojų, siekiant išvengti aplinkos taršos arba ją ženkliai sumažinti:

10.1. įvertinti išsiliejusių teršalų kiekį ir nedelsiant informuoti atitinkamo padalinio darbuotojus, kurie organizuoja tinkamą išsiliejusių į aplinką teršalų lokalizavimą, surinkimą, neutralizavimą, poveikio žmonėms ir aplinkai mažinimą, pasirenkant neutralizavimui tinkamas medžiagas. Pirmumą teikti biologiškai skaidžioms medžiagoms, kurias panaudojus teršalai suskaidomi ir nesusidaro pavojingosios atliekos;

10.2. kai į taršos šalinimą įsijungia pranešimą gavę Aplinkos apsaugos departamento darbuotojai - vykdyti jų nurodymus;

10.3. ištekėjus teršalams ant kieto paviršiaus (grindų, šaligatvio ir kt.) neleisti jiems išplisti. Privaloma teršalus užtvengti arba kitaip sulaikyti. Neleisti, kad teršalai patektų į nuotekų tinklus, drenažo sistemas, vandens telkinius ir ant dirvožemio. Ištekėjusius teršalus būtina surinkti, užterštas vietas apdoroti absorbuojančiomis medžiagomis arba neutralizuoti biologiškai skaidžiais plovikliais;

10.4. surinktus teršalus, panaudotus sorbentus, nukastą užterštą gruntą sudėti į sandarią, skysčiui nepralaidžią, šalinimui skirtą tarą ir perduoti atliekų tvarkytojams;

10.5. informaciją apie taikytas taršos likvidavimo priemones, sąnaudas ir atliktų darbų apimtį nurodyti atliktų darbų akte;

10.6. dirbant transformatorių pastotėse, nuolatinės srovės keitiklių stotyse nuolat turėti reikiamo inventoriaus ir medžiagų komplektą (kastuvų, kibirų, skysčiams nepralaidžių maišų, naftos produktus neutralizuojančių skysčių, sorbentų ir pan.), skirtų operatyviai surinkti ir neutralizuoti arba laikinai lokalizuoti į aplinką išsiliejusius teršalus;

10.7. pastebėjus SF₆ dujų nuotėkį (slėgio sumažėjimą) informuoti atitinkamo padalinio darbuotojus.

11. Priimdamas atliktus darbus regiono inžinierius privalo įsitikinti, ar Rangovai tinkamai ir ar pilna apimtimi, kaip buvo numatyta sutartyje, techniniame projekte, techninėje specifikacijoje ar taršos padarinių likvidavimo užsakymo paraiškoje atliko darbus bei sutvarkė susidariusias atliekas jų nepalikdamas darbų vykdymo vietose.

V. AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTŲ NAUDOJIMAS IR APSKAITA

12.1. Rangovai privalo naudoti Lietuvos Respublikoje įregistruotus profesionaliam naudojimui ne žemės ūkio naudmenose skirtus augalų apsaugos produktus (Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos tinklalapis: http://www.vatzum.lt/uploads/documents/20181207_ne_ems_naudmenys.pdf);

12.2. teikiantys paslaugas darbuotojai privalo turėti galiojančius augalų apsaugos kursų baigimo pažymėjimus ir vykdyti saugos duomenų lape nurodytus reikalavimus;

12.3. Rangovai yra atsakingi, kad nebūtų pažeista augmenija ir gyventojai už nustatytos darbo zonos ribų, nenukentėtų kiti darbuotojai;

12.4. Rangovas privalo kontroliuoti, kad būtų laikomasi augalų apsaugos produktų saugojimo reikalavimų ir pildyti žurnalą pagal Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 Dėl augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių

patvirtinimo, 3 priede nurodytą formą. Pasibaigus kalendoriniams metams iki sausio 31 d. Rangovas pateikia apskaitos žurnalų išrašus IPC darbuotojams, užsakiusiems šias paslaugas.

VI. F-DUJŲ NAUDOJIMAS IR APSKAITA

13. Fluorintos šiltnamio efektą sukeliančios dujos (įskaitant SF6 dujas) toliau vadinamos F-dujos.

14. Surinktos F-dujos įrangai pripildyti arba pakartotinai užpildyti naudojamos tik jei jos buvo recirkuliuotos arba regeneruotos.

15. Rangovų darbuotojai (po 2 asmenis kiekviename regione), montuojantys ir eksploatuojantys elektros įrenginius, turinčius SF6 dujų, o taip pat kondicionierius ir gesinimo sistemas, turinčias fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, privalo turėti jų kompetenciją patvirtinančius pažymėjimus, išduotus pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. gegužės 8 d. įsakymą Nr. D1-393 „Dėl darbuotojų, atliekančių darbus, susijusius su fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų tvarkymu, mokymo ir atestavimo reikalavimų“.

VII. ATLIEKŲ TVARKYMAS

16. Bendrovės veikloje susidarančių atliekų tvarkymą organizuoja ir/ar vykdo Rangovai ir Litgrid AB padalinių darbuotojai. Atliekos perduodamos atitinkamiems atliekų tvarkytojams pagal sudarytas sutartis. Atliekos apskaitomos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vieningoje gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinėje sistemoje (toliau - GPAIS).

17. Rangovai vykdo darbų metu susidarančių atliekų apskaitą, surinkimą, rūšiavimą, ženklimą ir perdavimą atitinkamiems pagal atliekų rūšį atliekų tvarkytojams.

18. Atliekų apskaitos vedimui Rangovai turi būti įsiregistravę GPAIS ir apskaitą vykdyti pagal Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklių reikalavimus. Perduodami atliekas atliekų tvarkytojams, Rangovai pildo GPAIS atliekų lydraštį, jame nurodydami atliekų kiekį (sveriant, matuojant, apskaičiuojant), objekto pavadinimą, adresą, o atliekų darytoju – nurodomi Rangovai išskyrus teigiamą rinkos vertę turinčias atliekas, kurių darytoju nurodoma Bendrovė.

19. Susidarančių atliekų tvarkymui Rangovai arba jų pasamdyta įmonė turi būti įrašyti Atliekų tvarkytojų valstybės registre. Susidarančių pavojingųjų atliekų tvarkymui Rangovai arba jų pasamdyta įmonė taip pat privalo turėti pavojingų atliekų tvarkymo licenciją ir kvalifikuotus darbuotojus, turinčius teisę tvarkyti atliekas.

20. Objekto techninio įvertinimo ar darbų priėmimo metu, o taip pat kitais atvejais Bendrovės darbuotojams prašant, Rangovai privalo pateikti atliekų sutvarkymą patvirtinančius dokumentus, objekte susidariusių atliekų apskaitos metines ataskaitas Excel (*.xlsx) formatu (ištrauktą GPAIS) ir/ar ataskaitą už visą rekonstrukcijos laikotarpį, suformuotą naudojantis GPAIS, taip pat Excel (*.xlsx) formatu.

21. Vykdamat objektų rekonstrukciją ir remontą Bendrovės reikmėms nereikalingi įrenginiai ir konstrukcijos turi būti išmontuojami arba atskiriami ir išrūšiuojami iki atskirų atliekų rūšių pagal atliekų kodus. Demontuota elektros įranga, įskaitant alyvinius įrenginius, atliekų tvarkytojams perduodama neišardyta, jeigu tokią įrangą galima vežti kaip gabaritinį krovinį. Atskirų įrangos elementų, kurių išmontavimas numatytas technologikškai, išmontavimo darbai (pvz. didžiųjų jungtuvų įvadų išmontavimas) nelaikomi ardymu. Demontuotos elektros įrangos ardymą atlieka atliekų tvarkytojai turintys teisę tvarkyti šias atliekas. Visi demontuotos elektros įrangos ardymo darbai atliekami tik atliekų tvarkytojo teritorijoje. Prieš perduodant atliekų tvarkytojams alyvinius elektros įrenginius, Rangovai privalo organizuoti alyvos išleidimą bei jos pridavimą atliekų

tvarkytojams. IEC tipo srovės matavimo transformatorius IMB konstrukcijos su smėliu, kurių alyvos išleidimas sudėtingas galima perduoti atliekų tvarkytojui ir neišleidus iš jų alyvos, jeigu įrenginiai yra sandarūs ir užtikrinamas saugus šių įrenginių pakrovimas bei nugabenimas iki atliekų priėmimo vietos. Atliekų tvarkytojas, kuriam perduodamos atliekos, privalo turėti tokių atliekų tvarkymo licenciją. Bendrovės reikmėms paliekamų demontuotų įrenginių ar jų dalių sąrašą sudaro IPC centrinės buveinės darbuotojai tai nurodydami projektavimo užduotyje.

22. Dirbdami Bendrovės objektuose, Rangovai turi organizuoti darbą taip, kad būtų galima išvengti arba, kiek įmanoma, sumažinti atliekų susidarymą ir jų patekimą į aplinką.

23. Dirbdami perdavimo tinklo alyviniuose įrenginiuose, Rangovai privalo turėti pakankamą kiekį tinkamos taros atliekoms surinkti ir saugoti. Tara turi būti saugi visą numatomą saugojimo laikotarpį numatytais laikymo sąlygomis. Rangovai taip pat privalo nuolat turėti reikiamo inventoriaus ir medžiagų komplektą (kastuvų, kibirų, skysčiams nepralaidžių maišų, naftos produktus neutralizuojančių skysčių, sorbentų, sorbuojančių bonų ir pan.) ir operatyviai surinkti ir neutralizuoti arba laikinai lokalizuoti į aplinką išsiliejusius teršalus.

24. Sukauptas pavojingąsias atliekas Bendrovė ir Rangovai gali saugoti ne ilgiau kaip 6 mėnesius, o nepavojingas – ne ilgiau kaip 1 metus jų susidarymo vietoje iki jų perdavimo atliekų tvarkytojams.

25. Išlaidos už visų susidariusių atliekų rūšių sutvarkymą, jas perduodant atitinkamiems pagal atliekų rūšį atliekų tvarkytojams, tenka Rangovams.

26. Sukauptas teigiamą rinkos vertę turinčias atliekas (metalus, akumuliatorių baterijas ir alyvą, kai jos kiekis didesnis kaip 6 tonos) Rangovai, dalyvaujant ir perdavimo aktą pasirašant atitinkamo regiono techninę priežiūrą vykdančiams inžinieriams, perduoda atliekų tvarkytojams, su kuriais Bendrovė turi sudariusi pardavimo sutartis. Apskaitant šias atliekas, atliekų darytoju nurodoma Bendrovė. Pajamos už perduotas atliekas tenka Bendrovei.